

Dr. Kovács István

(1936–)

arany- és gyémántdiplomás háziorvos
(Jásztelek, Budapest)

Születési hely, idő:

Székesfehérvár, 1936. január 12.

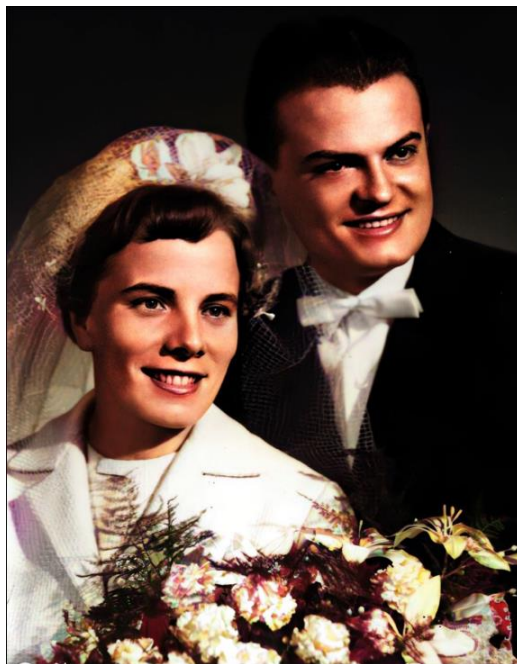
Szülei:

Dr. Kovács István (pénzügyi
főtanácsos, birtokrendező mérnök),
Karchesz Ilona (tisztviselő)

Házastárs:

Polácska Etelka, Csabrendek, 1934. április 13. – Budapest, 2021. február 11.

Házasságkötés: 1962. október 3. – Budapest

Esküvői fénykép

Családi kép

Gyermekek:

Dr. Kovács Ilona Krisztina – zenetörténész, a Magyar Táncművészeti Egyetem (Budapest) tanszékvezető egyetemi tanára.

Dr. Kovács Péter István – hegedűművész, jogász. Zenei diplomáit Brüsszelben, Liège-ben és Maastrichtben szerezte, jogi doktorátusát az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán (Budapest). Felsőfokú francia és angol nyelvvizsgával rendelkezik. Jelenleg konzul Algírban, a Magyar Köztársaság Nagykövetségén.

Tanulmányok:

Református Általános Iskola (1–6. osztály),

Petőfi Utcai Általános Iskola (7. osztály),

Béke téri Általános Iskola (8. osztály) – Székesfehérvár

József Attila Gimnázium (I–III. osztály) – Székesfehérvár,

Eötvös József Gimnázium (IV. osztály, érettségi: 1954) – Budapest

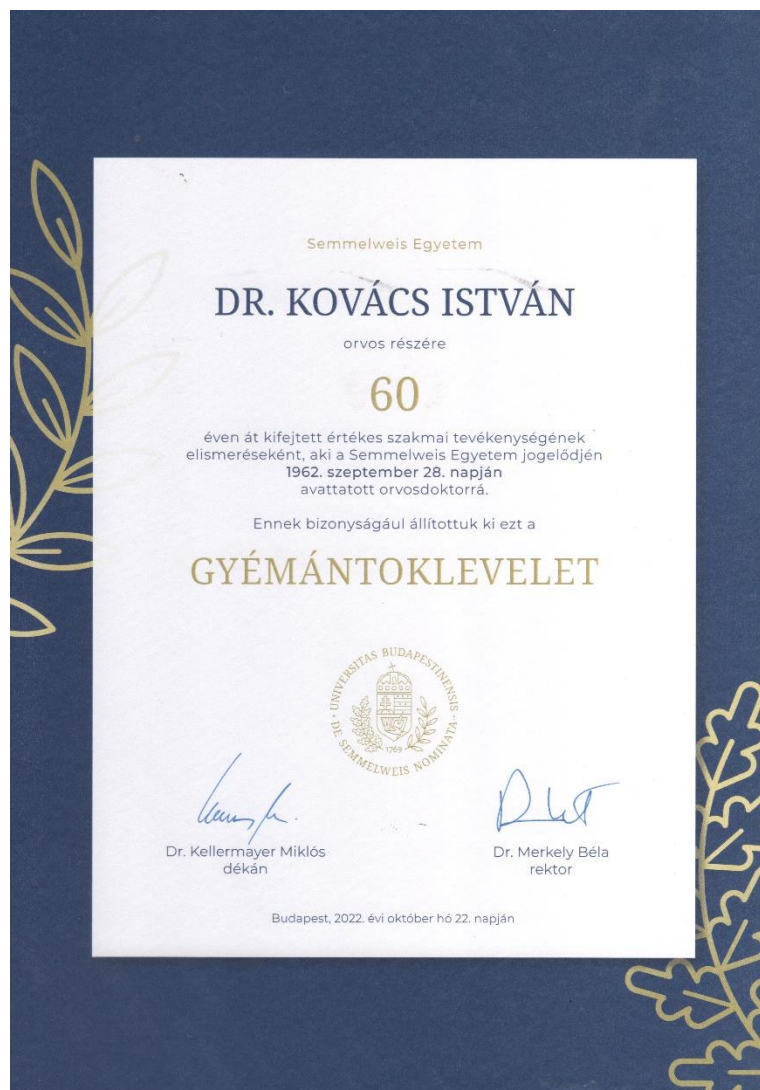
Semmelweis Orvosi Egyetem (Universitas Budapestinensis de Semmelweis Nominata) – Budapest, Általános Orvosi Kar 1956–1962. Diplomája minősítése „*Summa cum laude*”

Szakvizsga: 1978 – általános orvostan/háziorvos-tan

2012 – Aranydíszoklevél

2022 – Gyémántdíszoklevél.

Jelenleg is jár háziiorvosi továbbképzésre

Gyémántoklevél – 2022

A gyémántoklevél átadása 2022. október 22-én (mögötte unokája, Konkoly Ákos)

Nyelvismeret:

Latin, orosz, francia; német – társalgási szint

Szakmai pályafutás:

1962 – diploma

(1962. október – 1963. április 30. – sorkatonai szolgálat)

1963. május – Tizzasas-Tiszaug-Csépa: körzeti orvos (helyettesítés)

1963. június 1. – 1984. január 14. – Jásztelek: körzeti orvos

1984. január 16. – 2003. december 31. – Budapest, XXI. kerület (Csepeli Kórház Rendelőinté-
zete): házi orvos

2015-ig helyettesítés az I., II., XIV., és XIX. kerületekben

Előadások konferencián:

1979. május 4. – Siófok, MÁOTE III. Országos Kongresszus: Vegetatív idegrendszeri
betegségek újszerű kezelési módja különös tekintettel a hipertonia betegségre

1990. március 20. – (Kelet-)Berlin – Beteglátogatások a házi orvosi gyakorlatban (német
nyelven)

Publicitás:

Kristóf Attila: „Szolnok megye – Jásztelek, Az orvos”, in: *Hazai történetek*. Budapest:

Gondolat Kiadó, 1973, 277–280. [Ugyanez a cikk megjelent egy külföldi magyar újságban is.]

Sárközi János: *Mihálytelek – Jásztelek története*. Jásztelek: Magánkiadás, 2003.

131. oldal: „Legtovább – 20 évig – Dr. Kovács István dolgozott Jászteleken, 1963-tól 1983-ig [sic!] bezárólag.”;

132. oldal: „...házi betegápolók is működtek a községben [...], dr. Kovács Istvánné az 1970-es években.”;

133. oldal: „... [az egészségügy munkáját segítő Magyar Vöröskereszt helyi szervezetében] a 70-es években dr. Kovács Istvánné, a helyi orvos felesége látta el a feladatokat.”

Művészeti tevékenység:

1980–1986 között a Jászberényi Kamarazenekar tagja (2. hegedű). Szervezésében és két hangversenyen (Brugge–Concertzaal, Houthalen–Hengelhoef) aktív közreműködésével valósult meg a zenekar 1986. március 30. – április 6. közötti belgiumi vendégszereplése.

Publikálás:

MEDICUS UNIVERSALIS

„Feltételes reflex módszer kísérleti alkalmazása a hipertónia és egyéb vegetatív idegrendszeri betegségek terápiájában” *Medicus Universalis* XIII/5 (1980), 253–255.

CRITICAI LAPOK

(Dr. Kovács Ilonával közösen): „A legszebb foglalkozás. Egy szabálytalan nekrológ – Kovács Tibor emlékezete” *Criticai Lapok* 2015/7–8, 3–5. http://www.criticailapok.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=38793%3Aa-legszebb-foglalkozas&catid=30%3A2014&Itemid=2

Dr. Kovács István:

Emlékek Jásztelekről (válogatás)

„1963. június 1-én foglaltuk el az állásunkat Jászteleken, ahol 20 évet, 7 hónapot és 2 hetet töltöttünk el, 1984. január 14-én rendeltem utoljára Jászteleken, 16-án pedig már Csepelen egészen 2003. december 30-ig. Sok víz lefolyt ezalatt a Zagyván és a Dunán...

Etelka is kapott állást a Jászberényi Városi Tanács Egészségügyi Osztályán, mint közegészségügyi ellenőr. „Papp Miska” főorvos volt a főnöke. (Később orvosírnokként, majd körzeti apolónőként dolgoztam mellettem a jászteleki orvosi rendelőben.)

Kaptunk 6.000 forint letelepedési segélyt, amiből egy fonott nádasztalt vettünk a hozzá tartozó három darab székkal, ezek a mai napig megvannak...

A három szobás szolgálati lakás vályogból épült. Volt néhány téglá is benne, de az meg görbe és kormos volt: Régi képeslapon látni, hogy a rendelő mellett volt egy gőzmalom. Mikor mi megérkeztünk, már lebontották, de a kéményének téglái jók voltak a szolgálati lakás ablakpárkányához...

Az első éjszakánk nyugodtan telt a Balzac utcai társbérlethez képest. Itt viszont közel volt az autóbuszmegálló, mindig hallani lehetett a busz fékezését. Ha valaki az ablak alatt cigarettázott, akkor bejött a füstje az ablakon keresztül, mivel nem volt kis előkert, szó szerint vették, hogy az orvos elérhető legyen, csak jól megverték az ablakot és máris elérhető voltam. Jóval később tudtam csak elérni, hogy szereljenek fel csengőt, ami mégis csak kulturáltabb módja volt a hívásnak. A legjobb jelző azonban Bundus, a kutyánk volt, „aki” mindig jelezte, ha jött valaki.

Bundust néha Etelka is elvitte sétálni, de inkább velem jött futni. Egyszer éjjel kihívtak a roma-telepre. Bundust bezártam és biciklivel mentem szokás szerint a járdán. Egyszer csak hallom, hogy lohol utánam, valahogy elszabadult, nem tudtam visszazavarni. Bejött utánam a házba, egyenesen az ágy alá, ahova a vacsoráról maradt pörköltet tette az öregasszony, azt pedig Bundus jóízűen megette... Panaszkodott is szegény, hogy „megette a vacsorámat”, de már minden hiába volt.

* * * * *

Jó emberek a jászok. Mikor Etelka az első vacsorát akarta főzni, addig nem kezdett neki, amíg a rozsdás, viharvert tűzhelyt a lehetőségekhez képest elfogadható állapotba nem hozta. Már nagyon éhes voltam és még mindig nem vágta el a csirke nyakát, amit úgy hoztak. Tűzrevaló is került: két zsák kukoricacsutka, ami nagyon jól jött akkor. Végül csak elkészült a vacsora: annál jobban esett. Később lett palackos gáztűzhelyünk. Akkoriban 33 (harminchárom!) forintot kellett fizetni egy palack gázért...

Vizet az utcáról hordtunk: a falu egyetlen lassan csordogáló artézi kútja a ház előtt volt, onnan hordták haza vízszükségletüket az emberek, sokszor sorba is álltak... Szomszédunk, az öreg Szűcs („Lina Pista”, aki régebben postás volt és az 1941-es nagy árvíz idején a házunk helyén kötött ki csónakjával) felajánlotta, hogy hordja a vizet, de nem kértük. Ottlétünk alatt mindig féltünk az árviztől, közvetlenül odaköltözésünk előtt vitte el az árvíz Jászdózsát. Hála Istennek, mindig megmenekültünk. A romák is féltek: mesélték, hogy egyszer valaki éjjel beöntött egy kupa vizet valamelyik házba, hogy jön az árvíz és lakói halálra rémülten ugrottak ki az ágyaikból – rossz tréfa volt.

Odamenetelünkhöz még egy adalék, ami lehet, hogy próba is volt: Dr. Kiss E. Gézával és a helyi vezetőkkel együtt bevitték a cukrászdába és kávéval akartak megvendégetni. Már főzték a kávé, mikor jött valaki, hogy rosszul van az agydaganattal operált fiatal nő. Én nem vártam meg a kávé – később sem ittam meg – hanem azonnal kimentünk megvizsgálni a beteget. Nem volt veszélyben, Dr. Kiss főorvos úr is mondta, hogy ez egy állapot, javulás nem várható, de még élélhet egy darabig. Úgy is lett. A próbát kiálltam és még évekig kezeltem az agydaganatos asszonyt.

* * * * *

Az első komoly esetem Jászteleken 1963. augusztus 20-án történt.

A Termelőszövetkezet nagy alkotmány-ünnepi bankettet csapott az udvaron. Szép, napos idő és jó meleg volt. Birkapörköltet főztek, Völgyi Aladár és zenekara muzsikált. Vigan ettek-ittak, mulatoztak. Minket nem hívtak meg... Egyszer csak mégis: rohantak értem azzal, hogy egy embernek a torkán akadt a falat és fulladozik. Fogtam a táskámat és rohantam a kb. száz méterre levő helyszínre. Ott egy 60 év körüli, jól táplált férfi feküdt eszméletlenül, hörgött és valóban nem volt légzése. Azonnal elvégeztem egy szikével a trachetomiát és biztosítottam a szabad légutakat. Ennek ellenére elvesztettem és a kezeim közt maradt. A rendőrorvosi boncolás kiterjedt szívizom infarctust derített ki. Minden orvosnak kötelessége elvégezni a légcsőmet-szést, ha fulladásról van szó. Azóta sem végeztem hasonló beavatkozást.

Ezután mindig meghívtak a tsz-lakomákra, noha nem szerettem a birkapörköltet...

** * * * **

Szintén az első időkben történt, hogy szüléshez hívtak. Este volt már, de nem túl késő. Az apuka Pipás Róza fia volt, jóvágású, tisztességtudó fiatalember.

Mentem is azonnal, de mire kiértem, már megszületett a kisgyermek. A picit házban petróleumlámpa, csecsemősírás. De honnan jön a síró hang? Ott a szülő nő, ott jön ki a köldökszinór..., kövessük a vonalát..., ni...! Ott a végén sír a baba... Először elvágtam és elkötöttem a köldökszinórt, beadtam egy vénás Ergometrint, kinyomtam a lepényt, majd jól leszidtam a körben télenül bámuló és pipázó asszonyokat, miszerint még a kutya vagy a macska is elrágja a köldökszinórt, maguk meg itt pipáznak és nem csinálnak semmit?!

Utána mentőt hívtam és elvitték őket a kórházba. Az édesanya – Száva Anna – azóta már a temetőben van, a gyermek most kb. 58 éves lehet. A nemére nem emlékszem...

** * * * **

Jászteleken nem volt gyógyszerár. Ezért a legszükségesebb orvosságokat a Jászberényből feltöltött kézi gyógyszeráramból adtam ki. Hetente jártam saját autómmal – néha többször is –, hogy nagy dobozokban hozzam meg a rendelőbe a különféle gyógyszereket, sebbenzint, alkoholt, kötszereket. Sok falusi embernek tettem így könnyebbé az életét és gyorsabbá a gyógyulását azzal, hogy nem kellett beutazni az általam felírt gyógyszeréért Jászberénybe.

** * * * **

1984 januárjában a hivatalos búcsúzás és a rendelő átadása után új otthonunk felé utaztunkban sirtunk az autóban. A Jászteleken töltött fiatal éveinket sirattuk. Azóta többször is visszatértünk látogatóba, megtisztelő meghívásoknak eleget téve. Péter fiunk is részt vett általános iskolai osztálytalálkozókon. Sok közös ismerős van az interneten, ily módon is tartom a kapcsolatot a falubeliekkel.

Jásztelek meghatározó részévé vált az életemnek.”

Összeállította: Dr. Kovács Ilona Krisztina

Budapest, 2022 decemberében

Szerkesztette: Ivanics Gyözőné

Kristóf Attila:

Az orvos

Az orvosi rendelő a templommal szemközt áll, palatető, modern nagyablakú épület.

Egy öregemberrel találkoztam a kapuban, papírdarabot szorongatott a kezében, azt böngészte nagy igyekezettel. Mormogott magában, vonogatta a vállát, mint aki nem ért valamit. Mikor elhaladtam mellette, zavartan köhécsegni kezdett, rámköszönt, és a zsebébe gyűrte a papírt. SZTK recept volt, s a vénembert bizonyára kíváncsiság gyötörte, hogy miféle orvosságot írt fel neki a doktor, olcsót vagy drágát, mert ha drágát, akkor bizonyára jó lesz, annál jobb, hiszen nagy részét úgyis az állam fizeti.

Tagadhatatlan, hogy falusi orvosnak lenni sosem volt egyszerű dolog, sem a múltban, sem napjainkban. De nagy különbség, hogy valaha csak akkor hívták a doktort, ha a beteg már-már az utolsókat rúgta, most meg akkor is küldenek érte, ha valakit megfú a szél.

A jászteleki orvos, dr. Kovács István, akitől épp az imént távozott el az öregember, a régmúlt időkben nem gyakorolta ezt a hivatást, így hát összehasonlítási alapja nincs, ő csak a mostani körülményeket ismeri, s aligha van oka arra, hogy ezekkel a körülményekkel elégedetlen legyen. Elsősorban azért, mert ő maga kívánczozott falura, másodsorban azért, mert a falu örömmel fogadta.

Középiskoláit Székesfehérvárott végezte, az érettségi után három esztendőig a városi kórház sebészeti osztályán dolgozott, mint műtős. 1957-ben vették fel a Budapesti Orvostudományi Egyetemre. Summa cum laude doktorált. Figyelembe véve kiváló előmenetelét, az egyetem elvégzése után, eltekintve a különben kötelező kétéves kórházi gyakorlattól, eleget tettek kérésének, s lehelyezték Jásztelekre, ahol immár hat esztendő óta gyakorolja hivatását.

Első látásra megdöbbenett, hogy milyen fiatal.

Fehér köpenyében szinte fiúsan frissnek és karesúnak tűnt, csak később, beszélgetésünk során győződtem meg arról, hogy birtokában van annak a megnyugtató biztonságnak, közvetlenségnek és megállapodottságnak, ami a jó orvost jellemzi, ami nem függ a kortól, hanem csupán a rátermettségtől.

- Amikor ide kerültem - mondta -, sok gondot okozott nekem a fiatalságom. El tudja képzelni, milyen nehéz volt egy parasztasszonyt rábírnom arra, hogy levetkőzzön előttem? Milyen nehéz volt bebizonyítanom az embereknek, hogy éppúgy számíthatnak rám, mint bármifajta tekintélyes, hajlott korú, jóságos doktor úrra? Nem is tudom, miből nő ki a bizalom. Az az érzésem, ha nem jószántamból, nem saját elhatározásomból jövök le ide, hanem valamifajta kényszerből, sohasem jutottam volna el a bizalomig, ami az orvos munkájának az alapja. Akkor tudtam először, hogy nyert ügyem van, amikor egy idős asszony doktor bácsinak szólított, mert akit szeretnek falun, akiben megbíznak, azt bácsinak szólítják, függetlenül a korától, még a háta mögött is, így: tanító bácsi, igazgató bácsi, mert úgy vélik, a pedagógus is, a doktor is elsősorban a gyerekekért van.

- Egyedül jött?

- Nem, a feleségemmel együtt. Akkor már nős voltam. Ő egészségügyi szakiskolát végzett, közegészségügyi ellenőrként dolgozik.

- Milyen lakást kaptak?

- Három szoba, összkomfortos házat.

- A rendelő berendezése alkalmas arra, hogy a munkáját akadálytalanul végezze?

- Az általános belgyógyászati felszereléssel hiánytalanul el van látva a rendelő. Jó körülmények között dolgozom.

- Milyen betegségekkel fordulnak orvoshoz az emberek?

A választ alig látható mosoly kíséri:

- Nemcsak betegségekkel fordulnak hozzám.

- Hogy érti ezt?

- Néha megtörténik, ami régebben talán sohasem fordult elő falun, hogy olyan ember is elmegy orvoshoz, akinek kutyabaja sincs. Sokkal jobban vigyáznak az egészségükre, helyesebben szólva, sokkal inkább törődnek magukkal, mint azelőtt.

- Mi ennek a magyarázata?

- Elsősorban az, hogy az orvos nem kerül pénzbe, a gyógyszer értékének pedig csak elenyésző százalékát fizeti a beteg. De az is igaz, hogy az emberek jobban és kényelmesebben élnek, többet tudnak a világról, így a betegségekről is, mint azelőtt, és azon az alapon, ha nem használ, nem is árt, elmennek orvoshoz minden panasszal, aminek mélyén betegséget sejtnek.

- Mit szól ehhez az orvos?

- Az én véleményem szerint jó dolog az, ha egy falusi ember úgy érzi, megengedheti magának azt, hogy beteg legyen, és orvoshoz menjen. Sokkal jobb, mintha maga előtt is letagadja a bajt. Szívesebben vizsgálok meg harminc egészséges embert, minthogy egyetlen beteg elrejtse magát előlem.

- Volt erre példa?

- Idősebb kollégáim szerint volt, de én ilyesmivel nem találkoztam. Csak egyetlen kirívó esetre emlékszem: egy hétesztendős tanyasi gyerekről, aki az én körzetemhez tartozik, kiderült, hogy soha életében nem kapott oltást. A szülei nem törődtek vele. Szerencsére egy ellenőrzés során észrevettük a mulasztást. Idebent a faluban már felhagytak a természetes gyógymódokkal, a babonának, kuruzslásnak csak ártatlan eseteiről tudok, például a magas vérnyomásban szenvedők a fokhagymát hatékony gyógyszernek vélik. De azért eljönnek hozzám is.

- Van-e a mostani időknek „népbetegsége”?

- Idősebb korban gyakoriak a szív- és érrendszeri megbetegedések. De ezt semmiképpen sem nevezhetjük népbetegségnek.

- Tuberkulózis?

- Nagy ritkán fordul csak elő.

- A szüléseket ön vezeti le?

- Nem. Az asszonyok kórházban szülnek.

- A csecsemőhalandóság?

- Ittlétem alatt egyetlen csecsemőkorú gyerek halt meg. Pedig a faluban kétszázötven cigány is él.

- Mit jelent az a „pedig”?

- A cigányok életkörülményei nem mindig felelnek meg az egészségügyi követelményeknek. Közülük kerülnek ki azok, akik paradicsomot, lapuleveget tesznek a sebre, hogy gyógyuljon. Lakásuk és tisztálkodási lehetőségeik sem a legkedvezőbbek. Az idők során az anya- és gyermekvédelem terén értünk el körükben eredményeket, de gyökeres jobbulást csak életkörülményeik változása hozhat. Ez elsősorban rajtuk múlik. A cigány fiatalság teljes beilleszkedésre törekszik, a fiataloknak állandó munkahelyük van, tisztességesen dolgoznak, s ez előbb-utóbb egyenesbe hozza a sorsukat is.

- Úgy mondta beszélgetésünk elején, hogy saját kívánságára helyezték le Jásztelekre. Az akkori elhatározást nem bánta meg?

- Nem. Tudtam mit vállalok: a hivatásomat.

- És az élete?

- Ez a kettő majdnem ugyanazt jelenti. Ha arra gondol, mit csinálok még az emberek gyógyításán kívül itt, az isten háta mögött, csak azt mondhatom, nem érzem hiányát semminek. A zene érdekel, van tévém, rádióm, magnetofonom, lemezjátszóm, kitűnő felvételekkel, rengeteg könyvem, szeretem a családomat, és hétvégén, ha a szomszédos község orvosa a szolgálatos, akkor gépkocsival felmegyünk Pestre, Fehérvárra vagy a Balatonra. Az itthoni kedvtelésemmel a kertészkedés. Elégedetten élek.

- Nem vágyakozik el innen?

- Elzártágot, szellemi tunyulást nem érzek. Sok ember van itt a faluban, akivel szót válthatok. Nem nyomaszthat az egyedüllét.